

BREZPLAČNI PREVOZI ZA STAREJŠE

**DOPOLNILNI SOCIALNOVARSTVENI PROGRAM
LOKALNEGA POMENA**

Nova Gorica, julij 2020

Mestna občina Nova Gorica je ena od 11 mestnih občin v Republiki Sloveniji in največja občina v Goriški regiji, kjer imajo sedež vse pomembnejše regionalne institucije. Leži v skrajno zahodnem delu Slovenije tik ob meji z Republiko Italijo in meri 279,5 km². Šteje 31.884 prebivalcev, povprečna starost prebivalstva pa znaša 44,3 let.

Starostna struktura prebivalstva v Sloveniji se spreminja. Družba postaja dolgoživa: pričakovano trajanje življenja se podaljšuje, delež starejših od 65 let hitro narašča. V prihodnjih letih bodo ti trendi še izrazitejši. Kar velja tudi za Mestno občino Nova Gorica, kjer je delež starejših od 65 let 23,54 % (višji od slovenskega povprečja). Zaradi demografskih sprememb je potrebno prilagoditi in obstoječe programe za starejše ter tako izkoristiti zmogljivosti spremenjene starostne strukture. Ustvariti moramo možnosti in priložnosti za kakovostno življenje vseh generacij in dostojno staranje.

V Mestni občini Nova Gorica je mreža programov za starejše dobro razvita. Programi namenjeni starejšim v skladu z Zakonom o socialnem varstvu obsegajo socialnovarstvene storitve in socialnovarstvene programe.

Socialno varstvene storitve po Zakonu o socialnem varstvu so namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav. Slednje obsegajo aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva. Socialno varstvene storitve so:

- prva socialna pomoč
- osebna pomoč,
- pomoč družini,
- institucionalno varstvo,
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji,
- pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih.

Navedene storitve predstavljajo javno službo. Mrežo javne službe za socialno preventivo, prvo socialno pomoč, osebno pomoč, pomoč družini za dom, institucionalno varstvo in vodenje, varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji zagotavlja država. Občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč družini na domu, ki obsega:

- pomoč pri temeljnih dnevni opravilih: pomoč pri oblačenju ali slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanju in negi osebnih ortopedskih pripomočkov,
- gospodinjsko pomoč: prinašanje enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora,
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov: vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo.

Socialno varstveni programi, ki dopolnjujejo mrežo javne službe in so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva so:

- javni socialnovarstveni programi
- razvojni socialnovarstveni programi,
- eksperimentalni socialnovarstveni programi,
- dopolnilni socialnovarstveni programi.

V Mestni občini Nova Gorica imamo dva domova upokojencev, in sicer Dom upokojencev Nova Gorica in Dom upokojencev Gradišče, ki izvajata socialno varstveno storitev institucionalnega varstva. Dom upokojencev Nova Gorica je tudi izvajalec pomoči na domu.

Na podlagi Zakona o osebni asistenci je ljudem, ki v vsakdanjem življenju potrebujejo pomoč drugega, na voljo osebna asistenca. Storitve so prilagojene konkretnim potrebam posameznega uporabnika oz. uporabnice, njegovim oz. njenim sposobnostim, željam, pričakovanjem in življenjskim razmeram.

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu zagotavlja Mestna občina Nova Gorica sredstva za družinskega pomočnika. Vloga družinskega pomočnika je zelo pomembna pri ohranjanju kakovostnega življenja invalidnih oseb. Ponuja alternativo upravičencem do institucionalnega varstva s poudarkom na zagotovitvi večje intimnosti, individualnosti, solidarnosti, osebne komunikacije, domačnosti in topline. Je pravica, pri kateri, lahko v primerih in pod zakonskimi pogoji namesto celodnevnega institucionalnega varstva upravičenec izbere družinskega pomočnika, ki mu nudi pomoč v domačem okolju.

Poleg programov določenih z zakonom se izvajajo še številni drugi programi in projekti namenjeni starejšim, ki dopolnjujejo mrežo javne službe.

V Domu upokojencev Nova Gorica je organizirana dnevna oblika varstva starejših – plačilo s strani uporabnikov (v program je vključenih 19 uporabnikov, od tega je 13 uporabnikov mestne občine. V Hiši dobre volje v Mirnu je 26 uporabnikov, 4 uporabniki so iz mestne občine). Vzpostavitev Hiše dobre volje ostaja želja tudi v Mestni občini Nova Gorica.

Poleg Doma upokojencev Nova Gorica so na voljo oskrbovana stanovanja, ki so prilagojena za bivanje starejših in gibalno oviranih. Slednja so last nepremičninskega sklada PIZ in Stanovanjskega sklada Mestne občine Nova Gorica. Najemniki oskrbovanih stanovanj lahko ob plačilu koristijo nekatere storitve Doma upokojencev Nova Gorica.

Programi in projekte za starejše izvajajo tudi številne nevladne organizacije in institucije.

Večgeneracijski center Goriške – svetla stran življenja je namenjen različnim ranljivim skupinam s ciljem zmanjševanja socialne izključenosti in revščine, povezovanja in opolnomočenja ranljivih skupin. Program Večgeneracijskega centra izvaja Ljudska univerza nova Gorica. Program je financiran iz sredstev Evropskega sklada. Poleg tega ima Ljudska univerza Nova Gorica za izvajanje programa v upravljanju prostore na Ulici Gradnikove brigade 33 (prejšnje Medgeneracijsko središče). Na ta način se program večgeneracijskega centra izvaja na dveh lokacijah.

Zlati kotiček Mercator center Nova Gorica – Kromberk deluje od leta 2016, upravlja ga Zlata mreža in je namenjen druženju, izobraževanju in sodelovanju zlate generacije. Prostore, ki so jih poimenovali "Zlati kotički", upravlja Zlata mreža in jih skupaj z lokalno skupnostjo, lokalnimi društvi upokojencev, prostovoljci in podporniki spreminja v prijetne in domače kotičke. Programi, ki se izvajajo, so brezplačni in so namenjeni medgeneracijskemu sodelovanju, druženju, izobraževanju starejših, na osnovi prostovoljskih in brezplačnih aktivnosti. Koordinacijo programov vodita Društvo upokojencev Nova Gorica in Univerza za tretje življenjsko obdobje Nova Gorica.

RKS Območno združenje Nova Gorica izvaja v okviru svoje dejavnosti tudi programe namenjene starejšim (letovanje starostnikov na Debelem rtiču – sredstva FIHO, obiski ostarelih in slabotnih s ciljem izboljšanja kakovosti življenja starejših, vključevanja starostnikov v širše socialno okolje, materialna in socialna pomoč). Na podlagi letne pogodbe MONG zagotavlja sredstva za program oskrbovanja socialno ogroženih posameznikov, družin in posameznih skupin prebivalstva z različnimi oblikami materialne pomoči, program krvodajalstva in darovanja organov, ter skrb za boljšo kakovost starejših oseb in otrok.

Nekatere programe in projekte občina sofinancira tudi v okviru javnega razpisa za sofinanciranje programov in projektov s področja socialnega varstva. Programi, ki se sofinancirajo iz javnega razpisa in so namenjeni starejšim in drugim ranljivim skupinam so:

- programi in projekti namenjeni invalidom in bolnikom, ki ljudem z različnimi oblikami invalidnosti omogočajo, da se vključujejo v okolje, jim nudijo podporo pri povečanju neodvisnega življenja oziroma jim lajšajo življenje z invalidnostjo, programi in projekti svetovanja, pomoči in rehabilitacije, namenjeni različnim kroničnim bolnikom in uporabnikom posameznih zdravstvenih storitev, programi in projekti namenjeni ozaveščanju o boleznih in preventivi.
- Humanitarni in socialni programi in projekti, ki blažijo posledice revščine in odpravljajo socialne in druge stiske posameznikov, programi in projekti, ki osebam z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju omogočajo vključevanje v okolje ter drugi programi in projekti s področja varovanja duševnega zdravja, programi medgeneracijskih in drugih skupin za samopomoč ter drugi programi, ki v lokalnem okolju skrbijo za zmanjšanje socialne izključenosti posameznih skupin občanov in
- programi in projekti upokojenskih društev ter drugi programi in projekti s področja socialne dejavnosti, ki dokazujejo vsebinsko učinkovitost (kot na primer družabna srečanja, obiski in obdaritve članov, jubilejnih ipd.).

Poleg navedenih socialno varstvenih programov in storitev so za starejše zelo pomembne tudi zdravstvene storitve. V Mestni občini Nova Gorica imama dva javna zdravstvena zavoda in sicer Zdravstveni dom Osnovo varstvo Nova Gorica in Zdravstveni dom Zobozdravstveno varstvo Nova Gorica. Poleg zdravstvenih domov imamo še javni zavod Goriško lekarno Nova Gorica.

Kljub dobro razviti mreži programov in storitev, namenjenih starejšim, je med njimi možno opaziti socialno izključenost. Razlog za to je moč iskati v mobilnosti starejših. Velikokrat so odvisni od prevoza sorodnikov, znancev, sosedov ali javnega prevoza. Po večini nimajo lastnega prevoza ali pa niso več zmožni vožnje. Zaradi omejene možnosti dostopa do različnih programov se vanje težje vključujejo in so bolj odvisni od pomoči svojcev. Poleg vključevanja v programe je za starejše, ki potrebujejo prevoz, težaven tudi dostop do zdravstvenih, javnih ustanov in trgovin.

Mestna občina Nova Gorica nudi vsem občanom brezplačen mestni avtobus, država pa je poskrbela, da je za starejše brezplačen še medkrajevni javni prevoz. Kljub temu imajo številni starejši velike težave s prevozi, sploh če so doma zunaj mestnih središč, kjer ni razvite avtobusne mreže. Tisti bolj oddaljeni se velikokrat ne morejo svobodno odpraviti po opravkih, temveč se prilagajajo možnostim oziroma času, ko jim lahko pomagajo družinski člani ali prijatelji. Nekateri uporabljajo taksi, vendar to pomeni dodatne stroške, kar je za številne prevelik finančni zalogaj.

Rešitev za boljšo socialno vključenost starejših in daljše samostojno opravljanje najnujnejših opravil, vidimo v vzpostavitvi brezplačnih prevozov za starejše. Brezplačni prevozi za starejše so utemeljeni, zaradi visoke starostne strukture prebivalcev, ruralne razpršenosti na območju Mestne občine Nova Gorica in pomanjkanju rednih linij javnega prometa. Mestna občina Nova Gorica je razdeljena na 19 krajevnih skupnosti s 44 naselji, njeno ozemlje pa je zelo razgibano in razpršeno (Trnovsko Banjška planota, Lokovec, Čepovan, Dornberk, Šempas, Branik,...).

Izvajanje brezplačnih prevozov za starejše, bi kot dopolnilni program lokalnega pomena dopolnjeval mrežo javnih in razvojnih socialnovarstvenih programov, ki se izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti.

Cilj programa je izboljšanje kakovosti življenja starejših občanov, spodbujati in vključevati starostnike v širše socialno okolje in jim omogočiti čim daljše samostojno življenje. Slednje je tudi eden izmed ciljev programa Starejši za starejše, ki ga izvajajo društvo upokojencev pod okriljem Zveze društev upokojencev Slovenije. V okviru projekta prostovoljke in prostovoljci društev upokojencev obiščejo v svojem okolišju vse vrstnike starejše od 69 let, zapišejo njihove potrebe in jim skušajo priskrbeti pomoč, če jo obiskani potrebuje in se s tem strinja. Pomoč poiščejo v javnih

ustanovah: v centrih za socialno delo in v osnovnem zdravstvenem varstvu, pri patronažni službi in v lokalni skupnosti. Humanitarno pomoč skušajo zagotoviti z vključevanjem Rdečega križa in Karitas. Druženje, vključevanje v interesne skupine starejših, laično pomoč (nakupovanje, prevoz do zdravnika, urejanje vrta, branje, redno obiskovanje) nudijo prostovoljci iz društva upokojencev.

Z omenjenim dopolnilnim programom lokalnega pomena bi starejšim omogočili:

- večjo mobilnost,
- večjo socialno vključenost,
- medsebojno povezovanje,
- medsebojno pomoč,
- boljše kvaliteto življenja v tretjem življenjskem obdobju,
- čim daljše bivanje doma (čim kasnejši odhod v dom za ostarele)

S potrditvijo brezplačnih prevozov za starejše kot dopolnilnega programa lokalnega pomena, se določa tudi upravičence, izvajalca in način izvajanja brezplačnih prevozov.

Do brezplačnih prevozov za starejše so upravičeni občani starejši od 65 let, s stalnim bivališčem v Mestni občini Nova Gorica, ki nimajo možnosti do prevoza (lastnega ali s strani druge osebe). V primeru večjega povpraševanja do brezplačnih prevozov za starejše imajo prednost do prevoza starejši, ki so upravičeni do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka.

Brezplačni prevozi se izvajajo na območju Goriške regije (Mestna občina Nova Gorica, Občina Brda, Občina Kanal ob Soči, Občina Renče – Vogrsko, Občina Miren – Kostanjevica, Občina Šempeter-Vrtojba), ob delavnikih, od ponedeljka do petka, predvidoma med 8.00 in 16. uro.

Brezplačni prevozi se izvajajo za potrebe:

- obiska zdravnika, Splošne bolnišnice dr. Franca Derganca Šempeter
- obiska lekarne,
- javnih ustanov (csd, upravna enota, občina...)
- trgovine (do obiska trgovine ima posamezni upravičenec pravico do brezplačnega prevoza 1x mesečno),
- dnevnih centrov za starejše in drugih medgeneracijskih središč oz. programov za starejše.

Izvajalec brezplačnih prevozov bo organiziral in izvajal brezplačne prevoze za starejše in moral zagotoviti:

- koordinatorja za organizacijo prevozov, sledenje prevozov ter izdelavo statističnih poročil,
- kontinuirano izvajanje prevozov z ustreznim številom prostovoljcev in promocijo brezplačnih prevozov,
- telefonsko številko, dosegljivo uporabnikom, naročnikom brezplačnih prevozov preko lastnega klicnega centra ali vstopne točke.

Mestna občina Nova Gorica bo izvajalcu brezplačnih prevozov zagotovila sredstva za organizacijo in izvajanje brezplačnih prevozov. Poleg stroškov storitve bo Mestna občina Nova Gorica zagotovila izvajalcu vozilo za izvajanje brezplačnih prevozov ter krila stroške dejanske porabe goriva.

Uporabniki oz. naročniki brezplačnega prevoza naročijo prevoz na telefonsko številko, ki jo določi izvajalec. Brezplačni prevoz je potrebno naročiti najmanj tri delovne dni pred predvidenim prevozom. Prednost imajo tisti upravičenci, ki potrebujejo prevoz do zdravnika, bolnišnice, sledijo obiski lekarne, javnih ustanov in trgovine. Prevoz do dnevnihih centrov za starejše, medgeneracijskih središč oz. programov za starejše je mogoč le v primeru, da ni drugega povpraševanja po prevozihih.

Nova Gorica, 17.7.2020